

A kupében ötven ülünk. A közepkoru vasutas homlokára tolta sapkáját, ölébe tette aktatáskáját, s biciskájával nagyokat szel a szalonnából, kolbaszból, zöldpaprikából, fehérbelű friss kenyérből. A másik férfi arcát eltakarja az ujság. Mellettem fiatalasszony ül, ölében feszeng csudálkozósnemű kislánya, Hanni. Valahogy így szólitotta az anyja. Hanni, ne mozogj annyit, ne zavarj a nénit meg a bácsit!

Amíg a vízparton kanyarogtunk, Hanni az ablaknál állt, orrát az üveglaphoz nyomta szorosán, s a fel-feltünő, csillogó vizet nézte.

Két év óta először jártam a Balatonon. Hiányzott a víz, csábitott a nyár, untam az agyonzsufolt strandokat. Szabad akartam lenni. Mihálka néni távoli rokon. Töpörödött öregasszony a hatalmas házban. Szobákat ad ki, abból él. Nekem jutányos áron biztosított szállást, reggelit, meg vacsorát. Az ebédet magamnak kellett beszerezni.

Kanyarog a vonat. Vikendházak, autók, nádasok, állomás, fák, víz, vitorlás, távolodunk, már csak egy picit pont, ami az előbb még ember volt, meg hajótest. Minden összeolvad.

Tűz a Nap.

Háromszor igazitom ki a szememből a tincset, negyedszer is

visszahullik.

Eleinte minden nap hajnalban keltem. Imádok egyedül uszni a tóban, prűszkölve fujtatni a vizet. A távoli partot még ködgomoly fedi, a Nap csak piros csikkel jelentkezik ott valahol Tihany mögött, de azt is csak sejteni lehet. Messze eluszni a parttól, igen az a jó, hogy az országuti jegenyék zöld vonalnak látszanak, s már házakat se látni. Uszás, reggeli, strand, napfény, s aztán ebéd, uszás, napfény és este..

Ágiékat első este fedeztem fel. Villájuk ott áll nem messze a Mihálka háztól. Két szoba összkomfort magnóval és fizsiderrel. Akkor is buli volt, mint tegnap este.

Tamtaratatatam... Tamtaratatatam... Ritmusra táncolnak a gondolatok az agyamban. Válto. És már a ritmus is más.

Ágiék minden nap lejártak a strandra. Két lány, négy fiú és a kültagok. Én is kültag vagyok.

Mindenki ismeri őket, a strandon, a "Macská"-ban, mindenütt.

Kaphatnék egy kis olajat? Ezt kérdezte Ági. Így ismerkedtünk meg. Fél óra sem kellett, már közéjük tartoztam. Jó volt velük, mert egyedül lenni rossz, rémes érzés. És minden olyan egyszerű volt így. Ági bölcsész, az apja orvos. Apámék utószezonban jönnek. Nekik a csend kell, nekem a zaj. Igaza volt

Aginak.

Tusi, a másik lány, Ági évfolyamtársa. Rövidhajú, rövidkarmú, ki-sportolt.

Jó itt, jó így. Ez Tusi véleménye az egészről, amiről bennem megfogalmazhatatlan jelzők licitáltak túl egymást: a Balaton nekem nem "jó", hanem isteni, csodálatos, varázsos és fölülmúlhatatlan.

Ha velünk tartasz, le kell szoknod a nagy szavakról. - mondta Ági nyíltan és egyszerűen - Mi tömönatokban fogalmazunk. Amik itt látsz és élvezel: a türkiizkék viztükör, a fehér habok, a csillagó testü vitorlások, a hófehér vásznak, a ragyogó aranyfényű nap-sugar és az egyébek, mind egy szóban összefoglalható. Egy tömönatban. Hlet.

Mért álltunk meg? Itt nincs állomás, csak szabad pálya?

-Nem engedik be a vonatot. - mondja a vasutas. - Úgy látszik, tömve az állomás.

-Fehérvár? - kérdezem.

-Messze vagyunk már tőle.

Péter Fehérváron lakik.

Ágiék hívtak, mentem. Tegnapelőtt is, azelőtt is, két hétig mindig. A villa nem nagy, kétszobás. Kerti butor a teraszon, néhány heverő a szobákban, kis szekrény, puha szőnyeg, sok párna. Mindig a földön ültünk. Fritz szerezte az italt, minden este mást. Változatoság. Kajakos volt a legszebb fiu köztük, a hajón sült le bronzbarnára, értelmes arcából szinte világított a fürkésző sűrke szem-pár. Bördög zseniálisan táncolt,

és gitáron improvizált. Karcsi csak Tusi miatt tartozott a társasághoz. A bulik rendszerint tömönatos beszélgetésekkel kezdődtek és ki nem robbant vitákkal végződtek. Hatamat a heverőnek támasztottam, s hallgattam őket. Rendszerint ismeretlen nevek röpködtek, ebből állapítottam meg, hogy ezek hatan még Pestről ismerik egymást.

Péter nevét is hallottam. Ági dicsérte, azt mondta, senki nem mond úgy Adyt, mint ő. Mert verseket is mondtunk, azaz mondtak.

Erdekessegképpen, vagy ki tudja mért, Fritz egy este egy szakállas fiut hozott. Dániel, röviden Den vagyok. Ági szeme felcsillant. Fritz azt mondta, Den szobrász, az absztraktjai nagyon kifejezőek. Den párizsi tanulmányutjáról mesélt, kezében forgatta a metszett üveg poharat. Szemem előtt kopott ruhás clochardok, olcsó bárók és szomoruszemű kis midinette-k sétáltak, a Montmartre-ről daloltak, és a hajnalról, mikor üres még a Boulevard l'Opera és a Saint Michel fáról peregnek az aranságra levelek.

Ady. Egtek lelkemben kis rözse-dalok.

Nem vagyok álmos. Pedig nem aludtam az éjjel. Láttam, amire oly régen vágyom: a balatoni napfelkeltét.

Den sokat mesélt, aztán kezébe vette a gitárt, ideges, hosszúujju kezével végigpengette a hurokat. Egy szomorú dalt játszott, valami nagyon egyszerűt, távolit

és ismerőst, és énekelt is. Francia dal volt, talán gyermekdal. Ági az ablaknál állt, a gondozatlan kertet nézte, s még sokáig dudolta aztán a kis dallamot.

A következő estéken Kajakos egy szőke, hosszúhaju lánnyal állított be. A lány buta volt és beképzelt, Ági kereken és tömören felhívta figyelmét a tömondatokra, de az csak fecsegett, és Kajakoshoz simulva táncolt. Ági félrehívta Kajakost másnap a strandon, s a lányt többé nem láttuk. Fritz máskor is hozott kültagokat, hol fiút, hol lányt. Régész volt az egyik, manőken a másik, filmes a harmadik.

Rohadt exhibicionista társaság. Sznobok. Mondta róluk Péter ma hajnalban. Pétert Eördögh hozta. Tegnap este érkezett Péter, Eördögh őt szánta meglepetésnek, a nagy Ady-mondót.

Sohase látott tán annyi embert a villa, mint tegnap este. Ági a strandon megismerkedett egy német költővel, valami Karl vagy Kurt, őt is meghívta, meg Rezsőt, a pesti ujságíró-gyakornokot. Karcsi elhozta barátját, valami tévés bennfentest. Tusi a barátnőjét hívta meg, akit tegnap a strandon fedezett föl, Fritz pedig egy Zita nevű lányt, egy görögös profilu szépséget, aki egész este csak a körmét piszlálta, ivott és cigarettázott.

Én szokott helyemen ültem, a heverőnek támasztott háttal egész este, míg Péter meg nem érkezett.

Se szép, se érdekes. Csak a hangjában vibrált valami.

Verseket mondtunk. Ő is, Ági is, Tusi is, én is. Eördögh gitárral kísérte a szöveget.

Péter nem figyelt rám. Nem tudta, ki vagyok, honnan jöttem. hová megyek. Itt voltam, mint a többiek, ismeretlen egy, a sok ismeretlen közül.

Tegnap nem táncoltunk először.

Ady Óriás volt, szenvedély-zseni. - mondta Péter. - A verseiben őt érzem, úgy ahogy soha senki mást semmilyen versben. Tűz volt, ha kellett, láng, s hamu, ha kihunyt a fény. Szédületes zuhanás a mindentől a semiibe.

Költő. - mondta Ági. - Költő. Nem versíró, költő.

Azt hiszem, itt kezdődött. Csunya vita lett. A szócsata pergett, már nem Ady érdemeit vitatták, hanem a költészetet magát, a hivatást, az elhivatottságot, a művészi tökélyt, a bátorságot. - Mi tömondatokban fogalmazunk. Vártam már, hogy Ági kimondja. Akkor már láttam, Péternek az élet nemcsak egy szó, de minden, amit csinál. Csodálatos, de ismerem őt, megismertem egy félóra alatt.

- Tömondatok... A ti életetek csupán vegetálás jelzők nélkül. Semmi. Nulla. Nihil. Nem élet ez. Nem értitek, nem érthetitek a művészetet magát, ha a mondatokból redukáljátok a jelzőket. A színeket, az árnyalatokat, a ciszt meg a bét a skálán hova teszitek? Ti

mind, akik az absztraktért rajong-
tok, hogy érezhetitek a szabadon
asszociált formákat-vonalakt, a-
melyek egy művész szívében-agyában
születtek sok-sok hangulatimpresz-
zió nyomán?

- Hangulatimpreszió és egyéb. Blab-
la. látod, ez a kép talán semmit
sem mond neked. - mutatta Ági legu-
jabb szerzeményét, egy modern
szénrajzot a Balatonról. - Három
vonal van rajta, meg egy kör. Mögöt-
te gondolatok. Szavak. Ha összeke-
vered őket azt kapod, amit itt
látsz. Ez van.

- Mások a szavak és az érzések. Sze-
retet. Lehet egészen picí láng,
lehet dobogás. Lehet rajongás, lel-
kesedés, imádat, ragaszkodás, szen-
vedély, csodálat, bálványozás,
tisztelet... Ti tömondatokban fo-
galmaztok. Kategorikusan kizártok
az életetekből minden oda nem il-
lőt. A nektek megfelelő társaság-
gal érintkeztek. Gitározatok - di-
vat. Megőrültök az absztraktért.
Divat. Kik ülnek itt? Film, tévé,
ujság. Divat. Van miniruhátok és
tollteniszetek. De más is van. Ady
- csak költő. Nem versíró. Költő.
Különbség. És vannak tömondatok.
Sok-sok tömondat vesz titeket kö-
rül: ház, Balaton, fiuk, lányok.
Nem élet ez. Hol itt a nyár? Hol a
csillogó víz, a suhanó vitorlások,
a nagy és felszabadult nevetések,
az élvezetek egészséges és józan
ropogtatása, hol a szabadság?!
Éreztem, hogy a pupillám egyre tá-
gul. Péter azt mondta ki, amit én
soha sem mertem volna, mert tulsá-
gosan egyedült voltam ahhoz, hogy

kimondjam. Ági megdöbbsent, s ta-
lán először nem tudott válaszolni.
Csak állt, kezében a kép, s néz-
te Pétert, a csillogó szeműt, a
szépet az érdekesen különöst,
aki úgy emelkedett ki közülünk,
mintha sose tartozott volna kö-
zénk... De nem is tartozott soha.
Éreztem.

Már nem is tudom, hogy kerültem
a mólóhoz. Azt még láttam, hogy
Péter egyszerre csak megfordult
és elment, a lakásra csönd hullt,
senki se szólalt. Aztán valaki
bekapcsolta a magnót.

- Azt hittem, hogy ez valaki. De
senki. Na mindegy. - mondta Ági.
Ugy éreztem, nem tudok tovább
köztük maradni.

Lassan indultam el. lassan csuk-
tam az ajtót magam mögött. Sen-
ki szolt utánam, senkise kere-
sett. A tömondatokhoz az is hoz-
zátartozik, hogy fölöslegesen
sose kérdezzük.

Az utcán voltam. A fürdőtelep
kihalt, a villák lehuzott ablak-
redőnyei vaksin meredtek az éj-
szakába. Nem tudtam hazamenni
még, túl sok volt ahhoz ez az
este.

Péter a mólónál ült egy nagy kö-
vön. Messziről megismertem.
Itt vagyok. Ezt mondtam halkan,
de nagyon határozottan, s nem
tudtam megmagyarázni, miért.
Fölnézett. A tekintetében harag
és kíváncsi érdeklődés lobban.
Még benne kavargott minden. Az
egész.

Rohadt exhibicionista társaság.
Sznobok. - mondta.

Megint rám nézett. A szeme kérdezett, azért feleltem.

Nem tartozom közéjük.

Lehajtotta a fejét.

Azt hittem, érnek valamit. Az é-
letük a minden tagadása. Rajtuk
semmise segít. - mondta.

De én eljöttem. - feleltem. - El-
mehtek, ha akarod.

-Vissza közéjük?

-Nem.

Megráztam a fejem. Nem volt elég
csak szóval tiltakozni.

-Ne menj. Akkor se menj. Jó, hogy
itt vagy, hogy itt van valaki.

-Igazad volt. Éreztük.

-De semmise változik meg tőle.

Tudtam, hogy megint igazga van. A-
mit ott mondott, Ágiéknál, legfel-
jebb csak pillanatnyi érzéseket
ébresztett.

Hajnalig sétáltunk mi ketten. Min-
dent tudtam róla, ami csak ő. Né-
hány óra elég volt ahhoz, hogy meg-
tudjam, kicsoda. Kérdezett, felel-
tem, kérdeztem, válaszolt.

S most elvisz a vonat. Megint más
ritmust érzek. Mindig újra mást.
Rengeteget sétáltunk az éjjel. Mi-
kor pirkadni kezdett, egy magán-
stégre ültünk.

Szakadoznak a felhők. Mindjárt
szészaladnak, mert megijednek a
Naptól. És kék lesz az ég. Egysze-
rűen és csak: kék. De én érzem,
hogy ez a kék nekem szól, és érzem
a zenéjét, és a dallamát. - mondta
Péter. - És kimondta, ha akarom.

Mert ki tudom mondani.

Behunyta szemmel is láttam a piros
csikot Tihany fölött, aztán a föl-

kuszó, szélesedő aranycsóvát az é-
gen, aztán a vízen is, éd láttam
a hajnalt, ami elüzte az éjszakát,
és hirtelen kimondhatatlanul fájt,
hogy eddig sose éreztem még ezt
az érzést.

Mert nem éreztem még.

Koplalni kell ahhoz, hogy az em-
ber megtudja: mi az éhség.

A vasutas az aktatáska csattjá-
val matat, a férfi velem szemben
összehajtja az ujságot. Hanni me-
gint az ablakban, a röpködő tar-
ka fényeket nézi. Ez már Pest.
Itthon vagyok hát. S megint öre-
gebb lettem egy nyárral.

Návai Anikó
1967